

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 7So/85/2016
Identifikačné číslo spisu: 6015200943
Dátum vydania rozhodnutia: 25.04.2018
Meno a priezvisko: JUDr. Viola Takáčová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2018:6015200943.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky, v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Violy Takáčovej, PhD. a členiek senátu JUDr. Zdenky Reisenauerovej a JUDr. Eriky Čanádyovej, v právnej veci navrhovateľa: Pohrebný spolok filákovských robotníkov, Nám. slobody 30, Filákov, proti odporkyni: Sociálna poisťovňa - ústredie,
Ul. 29. augusta 8-10, Bratislava, o neprávom vyplatenú sumu na starobnom dôchodku, o odvolaní odporkyne proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici
č. k. 26Sd/211/2015-22 z 22. septembra 2016, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici z 22. septembra 2016, č. k. 26Sd/211/2015-22, p o t v r d z u j e .

Navrhovateľovi náhradu trov odvolacieho konania n e p r i z n á v a .

Odôvodnenie

1.

Napadnutým rozsudkom Krajský súd v Banskej Bystrici zrušil podľa § 250j ods. 2 písm. a/ zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „OSP“) rozhodnutie odporkyne č. XXX XXX XXXX X z 22. apríla 2015 v znení jeho zmeny rozhodnutím totožného čísla z 5. augusta 2015 a vec vrátil odporkyni na ďalšie konanie.

Krajský súd na základe opravného prostriedku navrhovateľa preskúmal napadnuté rozhodnutie odporkyne v znení jeho zmeny o povinnosti vrátiť neprávom vyplatenú sumu 15 390,84 eur na predčasnóm starobnom dôchodku zamestnanca navrhovateľa H. B. s poukazom na ustanovenie § 237 zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnom poistení“) do 30 dní od doručenia rozhodnutia. Odporkyňa dôvodila tým, že na základe vonkajšej kontroly subjektu Pohrebný spolok filákovských robotníkov (ďalej len „navrhovateľ“), ktorú

vykonalo Finančné riaditeľstvo SR bolo zistené, že H. vykonáva pre uvedený subjekt činnosť s právnym postavením zamestnanca a s právom na pravidelný príjem od 1. januára 2011 a jeho zamestnanecký vzťah s právom na pravidelný príjem trvá. Z titulu vykonávanej činnosti pre navrhovateľa bola vyplatená odmena vo výške 1 064,- eur. Dňa 10. februára 2012 požiadal H. B. o priznanie predčasného starobného dôchodku od uvedeného dňa a tento mu bol aj priznaný. V dôsledku nesplnenia povinnosti navrhovateľom prihlásiť H. B. v Sociálnej poisťovni ako zamestnanca sa predčasný starobný dôchodok H. B. vyplácal od 10. februára 2012 až do 3. mája 2015, hoci mu nepatrilo. Keďže si oznamovaciu povinnosť zamestnávateľ nesplnil, podľa § 237 zákona o sociálnom poistení je povinný odporkyni vrátiť vyplatenú sumu na predčasnom starobnom dôchodku jeho zamestnanca, pretože táto mu bola poskytnutá neprávom.

Z rozsudku krajského súdu vyplýva, že vychádzajúc z dikcie ustanovenia § 4 ods. 1 a 3 v spojitosti s § 3 zákona o sociálnom poistení H. B. nespĺňa štatút zamestnanca, pretože nie je a ani nebol zamestnancom navrhovateľa a z toho titulu mu ani nevzniklo právo na príjem. Navrhovateľ nie je obchodný ani výrobný subjekt, ktorý by mal zamestnancov. Je záujmovým združením bývalých spolupracovníkov, registrovaný na Ministerstve vnútra SR za účelom poskytovania finančnej a morálnej podpory členom spolku a ich rodinným príslušníkom v prípade úmrtia. Nemá právnu subjektivitu a nevytvára žiadny zisk. Jeho finančným majetkom sú len dobrovoľné príspevky jeho členov. Pre nesprávne právne posúdenie veci odporkyňou podľa § 231 ods. 1 zákona o sociálnom poistení krajský súd preskúmané rozhodnutie zrušil a vec vrátil odporkyni na ďalšie konanie. Nakoľko navrhovateľovi nevznikla povinnosť prihlásiť H. B. na nemocenské, dôchodkové poistenie a poistenie v nezamestnanosti, nevznikla ani povinnosť vrátiť odporkyňou vyčíslenú sumu na predčasnom starobnom dôchodku, ktorý bol poskytnutý v období od 10. februára 2012 do 3. mája 2015. Po priznaní predčasného starobného dôchodku sa H. B. nestal fyzickou osobou v právnom vzťahu, ktorá by jej zakladala právo na pravidelný mesačný príjem, preto nedošlo k zániku jeho nároku na výplatu predčasného starobného dôchodku. Zrušujúcim rozsudkom krajský súd uložil odporkyni zosúladiť právne vzťahy, do ktorých napadnutým rozhodnutím v znení jeho zmeny, resp. v súvislosti s ním zasiahla, so zákonom.

O trovách konania krajský súd rozhodol podľa § 250k ods. 1 OSP v spojení s § 250l ods. 2 OSP tak, že navrhovateľovi napriek jeho úspechu v konaní náhradu trov konania nepriznal, lebo si ich neuplatnil.

2.

Proti tomuto rozsudku podala odporkyňa v zákonnej lehote odvolanie a odôvodnila ho nesúhlasom s právnym názorom krajského súdu na prejednávajúcu vec. Poukázala na vonkajšiu kontrolu odvodu poistného na sociálne poistenie a príspevkov na starobné dôchodkové sporenie a kontrolu plnenia povinností zamestnávateľa podľa zákona o sociálnom poistení, ktorá bola vykonaná u navrhovateľa zamestnancami Sociálnej poisťovne, pobočka Lučenec, na základe informácií Finančného riaditeľstva Slovenskej republiky v dňoch 8. septembra 2014 a 9. septembra 2014. Kontrolou bolo zistené, že fyzické osoby vykonávajúce činnosť pre navrhovateľa majú právne postavenie zamestnanca na účely sociálneho poistenia v zmysle zákona o sociálnom poistení. Právny vzťah, ktorý zakladá právo na príjem zo zárobkovej činnosti na účely sociálneho poistenia, je každý právny vzťah, v ktorom je fyzická osoba zmluvnou stranou alebo zúčastnenou stranou na výkon činnosti. Na účely dôchodkového poistenia H. B. nadobudol status zamestnanca s pravidelným príjmom od 1. januára 2011. V danom prípade sú splnené obidve podmienky súčasne, a to existuje právny vzťah a existuje právo na príjem zo závislej činnosti. Navrhovateľ mal byť prihlásený do registra zamestnávateľov už od 1. januára 2011, avšak do registra zamestnávateľov bol kontrolou prihlásený až 9. septembra 2014. Protokol z výkonu vonkajšej kontroly bol prerokovaný a podpísaný dňa 18. septembra 2014 oprávneným zástupcom navrhovateľa bez vznesenia akýchkoľvek námietok. Právne postavenie zamestnanca vzniklo H. od 1. januára 2011 s právom na pravidelný príjem. Navrhovateľ prihlásil H. B. do registra poistencov a sporiteľov dôchodkového sporenia oneskorene, až 9. septembra 2014. Odporkyňa trvá na správnosti a zákonnosti preskúmaného rozhodnutia a navrhla, aby odvolací súd zmenil rozsudok krajského súdu a napadnuté rozhodnutie v spojení so zmenovým rozhodnutím ako vecne správne potvrdil.

3.

Navrhovateľ vo vyjadrení k odvolaniu, zhodne ako v odvolaní proti preskúvanému rozhodnutiu namietal nesprávnosť a nezákonnosť rozhodnutia o uložení povinnosti vrátiť vyplatenú sumu na predčasnom starobnom dôchodku H. B., ktorý sa zúčastňuje spolu s členmi spolku na predaji členských známkov prvú nedeľu v mesiaci od 7,30 hod. do 11,00 hod. a na návrh valného zhromaždenia dostal jednorázovú odmenu 18,20 eur alebo 28,- eur. Zamestnancov pohrebného spolku ako zamestnancov prihlásila pracovníčka Sociálnej poisťovne v Lučenci, a to spätne a po prevzatí protokolu sa vyhrážala zablokovaním účtu spolku. Ďalej namietal nesprávne údaje týkajúce sa predčasného starobného dôchodku H., nakoľko ten už od 5. februára 2014 poberal riadny dôchodok.

4.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací (§ 10 ods. 2 O.s.p. v spojení s § 246c ods. 1 veta prvá O.s.p.), preskúmal napadnutý rozsudok, ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, v medziach podaného odvolania (§ 212 ods. 1 O.s.p. v spojení s § 246c ods. 1 veta prvá O.s.p.), odvolanie prejednal bez nariadenia odvolacieho pojednávania (§ 250ja ods. 2 veta prvá O.s.p.), keď deň vyhlásenia rozhodnutia bol zverejnený minimálne päť dní vopred na úradnej tabuli a na internetovej stránke Najvyššieho súdu Slovenskej republiky www.nsud.sk (§ 156 ods. 1 a ods. 3 O.s.p. v spojení s § 246c ods. 1 veta prvá a § 211 ods. 2 O.s.p.) a dospel k záveru, že odvolaniu odporkyne z iných skutkových a právnych dôvodov, ako sú uvedené v rozsudku krajského súdu, nemožno priznať úspech.

Podľa § 491 ods. 1, 2 zák. č. 162/2015 Z.z. Správny súdny poriadok (ďalej len „SSP“), ak nie je ďalej ustanovené inak, platí tento zákon aj na konania začaté podľa piatej časti Občianskeho súdneho poriadku pred dňom nadobudnutia jeho účinnosti. Právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona, zostávajú zachované. Ak sa tento zákon použije na konania začaté pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona, nemožno uplatňovať ustanovenia tohto zákona, ak by boli v neprospech žalobcu, ak je ním fyzická osoba alebo právnická osoba.

Podľa § 492 ods. 1 SSP konania podľa tretej hlavy piatej časti Občianskeho súdneho poriadku začaté pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona sa dokončia podľa doterajších predpisov.

Predmetom konania na krajskom súde bolo podľa tretej hlavy piatej časti OSP preskúmať na základe podaného opravného prostriedku navrhovateľa neprávoplatné rozhodnutie odporkyne o povinnosti vrátiť neprávom vyplatenú sumu 15 390,84 eur na dôchodku zamestnanca navrhovateľa H. v období od 10. februára 2012 do 3. mája 2015.

Z vykonaného dokazovania bolo v predmetnej veci odvolacím súdom preukázateľne zistené, že krajský súd preskúmal zákonnosť rozhodnutí odporkyne.

Mal za preukázané, Pohrebný spolok fil'akovských robotníkov, so sídlom vo Fil'akove, 1. Mája 10/695 je dobrovoľne nezisková organizácia pre pomoc pri úmrtí člena alebo rodinného príslušníka člena spolku. Vonkajšou kontrolou odvodu poisťného na sociálne poistenie a príspevkov na starobné dôchodkové sporenie a kontrolou plnenia povinností zamestnávateľa podľa zákona o sociálnom poistení, ktorá bola u navrhovateľa vykonaná zamestnancami Sociálnej poisťovne, pobočka Lučenec, na základe informácií Finančného riaditeľstva SR v dňoch 8. septembra 2014 a 9. septembra 2014 bolo zistené, že fyzické osoby vrátane H. B., vykonávajúce činnosť pre navrhovateľa majú právne postavenie zamestnanca na účely sociálneho poistenia v zmysle zákona o sociálnom poistení. Na účely dôchodkového poistenia tak H. B. nadobudol status zamestnanca s pravidelným príjmom od 1. januára 2011. Navrhovateľ tak mal byť do registra zamestnávateľov prihlásený už od 1. januára 2011, avšak do registra zamestnávateľov bol kontrolou prihlásený až 9. septembra 2014. Napriek tomu, že navrhovateľ prihlásil H. B. do registra poistencov a sporiteľov starobného dôchodkového sporenia oneskorene, až 9. septembra 2014, právne postavenie zamestnanca H. B. s právom na pravidelný príjem vzniklo od 1. januára 2011. S právnym

názorom vysloveným odporkyňou v preskúmanom neprávoplatnom rozhodnutí sa krajský súd nestotožnil a pre nesprávne právne posúdenie veci rozhodnutie zrušil a vec vrátil odporkyňi na ďalšie konanie.

Podľa § 237 ods. 1 zákona o sociálnom poistení, ak fyzická osoba alebo právnická osoba, ktorá plní povinnosti podľa tohto zákona, nesprávne potvrdila skutočnosti rozhodujúce na nárok na dávku, nárok na jej výplatu alebo jej sumu a v dôsledku toho sa dávka poskytla neprávom alebo vo vyššej sume ako patrila, je povinná nahradiť neprávom vyplatené sumy, ak sú vyššie ako 5,- eur.

Novelizáciou ustanovenia § 237 ods. 1 zákona o sociálnom poistení v znení zákona č. 555/2007 Z.z. sa rozšíril okruh osôb okrem zamestnávateľa aj na iné fyzické osoby a právnické osoby, ktoré si plnia povinnosti podľa zákona o sociálnom poistení a v prípade nesprávneho potvrdenia skutočností rozhodujúcich na nárok na dávku a jej výplatu sú povinné nahradiť neprávom vyplatené sumy.

Odvolačný súd považuje za potrebné zdôrazniť, že podľa ustálenej judikatúry, najmä nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky č. II ÚS 127/07-21, nie je úlohou súdu pri výkone správneho súdnictva nahradzovať činnosť správnych orgánov, ale len preskúmať zákonnosť ich postupov a rozhodnutí, teda to, či oprávnené a príslušné správne orgány pri riešení konkrétnych otázok vymedzených žalobou rešpektovali príslušné hmotnoprávne a procesnoprávne predpisy.

V takto vymedzenom rámci prieskumu a po preverení riadnosti podmienok vykonávania súdneho prieskumu rozhodnutí správneho orgánu odvolací súd zdôrazňuje, že podstatou súdneho prieskumu odvolania proti rozsudku krajského súdu ako aj opravného prostriedku navrhovateľa, ktorou sa navrhovateľ domáhal preskúmania zákonnosti postupu a rozhodnutia odporkyne, je otázka správneho zistenia rozhodujúcich skutočností a dostatočného rámca podkladov pre naplnenie zásady materiálnej pravdy v ďalšom procese aplikácie hmotného práva.

Odvolačný súd primárne preskúmal rozsudok krajského súdu ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, pričom v rámci odvolacieho konania skúmal aj opravným prostriedkom napadnuté rozhodnutie odporkyne, najmä z toho pohľadu, či sa krajský súd vysporiadal so všetkými námietkami navrhovateľa uplatnenými v opravnom prostriedku a z takto vymedzeného rozsahu či správne posúdil zákonnosť a správnosť napadnutého rozhodnutia. Na rozdiel od rozhodnutia krajského súdu z podkladov spisov, hlavne z evidenčného listu dôchodkového poistenia, s dátumom vyhotovenia 21. apríl 2015, opatreného pečiatkou navrhovateľa a Sociálnej poisťovne, pobočka Lučenec, s nečitateľnými podpismi zistil, že dôchodkové poistenie s vymeriavacími základmi H. B. trvalo od 1. januára 2011 do 31. decembra 2014.

Podľa § 5 ods. 1 písm. d/ zákona č. 595/2003 Z.z. v znení neskorších predpisov príjmom zo závislej činnosti sú odmeny za výkon funkcie v štátnych orgánoch, v orgánoch územnej samosprávy a v orgánoch iných právnických osôb alebo spoločenstiev .

Z podkladov spisu odvolací súd zistil, že Príjmovým pokladničným dokladom zo dňa 30. apríla 2015 (založeného na č.l. 2 súdneho spisu) navrhovateľ preukázal, že H. B. vrátil honorár od 2012 do 2015 v sume 1 064,- eur. V uvedenej súvislosti odvolací súd poznamenáva, že odmena nepatrí členovi komisie, ktorý vyhlásil, že svoju funkciu bude vykonávať bez odmeny. Táto podmienka výkonu funkcie musí byť na účely posúdenia vzniku povinného sociálneho poistenia zamestnanca schválená v zásadách odmeňovania členov. Z vykonaného dokazovania krajským súdom nevyplývalo, či právo na odmenu H. B., vyplývajúca zo zásad odmeňovania, bola navrhovateľom schválená.

Medzi účastníkmi konania nebolo sporné, že predčasný starobný dôchodok bol H. B. priznaný od 10. februára 2012. Z rozhodnutia odporkyne č. XXX XXX XXXX z 27. februára 2012 (založeného v odvolacím súdom vyžiadanom administratívnom spise odporkyne) bolo odvolacím súdom zistené, že od vzniku nároku na predčasný starobný dôchodok, od 10. februára 2012 do dovŕšenia dôchodkového veku, do 5. februára 2014 chýbalo 726 dní.

Podľa § 69a ods. 1 zákona o sociálnom poistení v znení účinnom od 1. januára 2013 predčasný starobný dôchodok po dovŕšení dôchodkového veku je starobný dôchodok.

V odôvodnení rozhodnutia odporkyňa uviedla, že dôchodkový vek podľa § 65 ods. 2 zákona o sociálnom poistení H. B. dosiahne dovŕšením 62 rokov veku dňa 5. februára 2014.

V prejednávanej veci sa odvolací súd s takými úvahami krajského súdu o splnení zákonných podmienok na štatút zamestnanca H. B. v zmysle § 4 ods. 1 a 3 v spojitosti s § 3 zákona o sociálnom poistení nemohol stotožniť.

Fyzická osoba nadobúda postavenie zamestnanca na účely dôchodkového poistenia za splnenia dvoch podmienok súčasne, ktorými sú existencia právneho vzťahu a existencia práva na príjem zo zárobkovej činnosti z právneho vzťahu.

Z listinných dôkazov predložených navrhovateľom je splnenie zákonných podmienok náležite preukázané. Z listiny založenej na č.l. 4 spisu označenej H. B. ako „Odrieknutie odmietol od 1. mája 2015“ možno konštatovať, že mesačná odmena pri predaji členských známok na prospech navrhovateľa bola 14,- eur mesačne. Z príjmového pokladničného dokladu založeného na č.l. 2 spisu vyplýva, že H. B. vrátil Pohrebnému spolku filákovských robotníkov honorár (za obdobie) od 2012 do 2015 v sume 1 064,- eur. Na účely dôchodkového poistenia tak H. B. nadobudol status zamestnanca s pravidelným príjmom od 1. januára XXXX. Dodatočne dňa 9. septembra 2014 bol od uvedeného dňa dodatočne prihlásený do registra zamestnávateľov.

Odvolací súd z odôvodnenia preskúmaných rozhodnutí zistil, že predčasný starobný dôchodok sa zamestnancovi navrhovateľa H. B. mesačne vyplácal v období od 10. februára 2012 až do 3. mája 2015. Podľa rozhodnutí odporkyne tak bola neprávom vyplatená suma na predčasný starobný dôchodok v sume 15 390,84 eur.

V posudzovanej veci je v prvom rade potrebné sa okrem otázky posúdenia vzniku povinného sociálneho poistenia zamestnanca schválenú v zásadách odmeňovania členov vysporiadať hlavne s právnou otázkou podľa § 69a ods. 1 zákona o sociálnom poistení, odkedy je treba považovať predčasný starobný dôchodok H. B. za starobný dôchodok, a to z dôvodu určenia správnej výšky neprávom vyplatenej sumy určenej v rozhodnutí odporkyne sumou 15 390, 84 eur.

Z vyššie uvedených dôvodov odvolací súd rozsudok krajského súdu potvrdil podľa § 219 ods. 1 OSP a § 492 ods. 1, 2 SSP ako vecne správny.

V ďalšom konaní bude úlohou odporkyne, vzhľadom na ustanovenie § 69a ods. 1 zákona o sociálnom poistení znovu posúdiť obdobie pôvodne určené do 3. mája 2015, za ktoré sa H. B. predčasný dôchodok poskytol neprávom.

O náhrade trov odvolacieho konania rozhodol najvyšší súd podľa § 250k ods. 1 veta prvá OSP v spojení s ust. § 250l ods. 2 a s § 246c ods. 1 veta prvá OSP, § 224 ods. 1 OSP a § 492 ods. 1, 2 SSP. Navrhovateľovi náhradu trov odvolacieho konania nepriznal, pretože navrhovateľ si takúto náhradu neuplatnil.

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v pomere hlasov 3:0 (§ 3 ods. 9 veta tretia zák. č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení účinnom od 1. mája 2011).

Poučenie:

Proti tomuto rozhodnutiu nie je prípustný opravný prostriedok.